

1 Water-Land-Schap

Hoe kunnen landbouw, het watersysteem en versterking van het landschap hand in hand gaan? Op welke manier ga je aan de slag in een concreet gebied en vanuit lokale coalities? We leren uit inspirerende voorbeelden.

Sessievoorzitter: Griet Celen (VLM)

 Het programma Water-Land-Schap werd opgezet om lokale coalities te stimuleren en te steunen. Welke lokale voorbeelden werken inspirerend en hoe zijn de processen gelopen? **Liesbeth Gellinck** (VLM)

 Bodemverharding in landbouwgebied is minstens even problematisch als betonverharding in stedelijk gebied. Het verstoort de sponswerking van de bodem, met alle gevolgen van dien. De gebiedscoalitie {beek.boer.bodem} in de vallei van de Aa probeert hier antwoorden op te zoeken. Landbouwers en natuurbeheerders denken er samen na over maatregelen om de gevolgen van de klimaatwijziging te beperken. Het gaat om methodes die helpen bij het verbeteren van de bodem- en de waterkwaliteit, en om de beschikbaarheid van water in het gebied beter te regelen. Het gezamenlijk doel is het evenwicht tussen landbouw, water en natuur herstellen. **Koen Eyskens** (Provincie Antwerpen)

 Hoeve De Waterkant in Donk (Herk-de-Stad) is een rundveebedrijf met hoevetoerisme en thuisverkoop in een oude Haspengouwse vierkantshoeve. De boerderij is gelegen op gronden met de kadastranaam 'de waterkant', in de achtertuin van natuurgebied 'Het Schulensbroek'. Die benaming maakt duidelijk dat water er een uitdaging is. In kader van het Pilootproject Productief Landschap werd gezocht naar scenario's die het watersysteem en het landschap ten goede komen en tegelijk het gezin van inkomenszekerheid voorzien. Wat zijn de kansen, maar ook de moeilijkheden bij het maken van die oefening?

Kirsten Bomans (AnteaGroup)

 Ilse Geyskens (Boerenbond) reflecteert op deze cases. Daarna is er tijd voor gesprek met het publiek.

2 Soil Oriented Development: de bodem als basis voor keuzes

Een gezonde, levende bodem zorgt voor de rijkdom van ons ecosysteem, voorziet ons van voedsel, houdt ons gezond en wapent ons tegen extreme weersomstandigheden. De bodem als levende biotoop komt maatschappelijk echter veel te weinig in beeld.

 Het programma Grond+Zaken wil het belang van een gezonde bodem in de kijker zetten en goede bodemzorg stimuleren. Dat begint bij een diversiteit aan 'bodemzorgers': van leerkrachten, landbouwers, lokale besturen, wetenschappelijke experts, tuinspecialisten, ondernemers, grondoverzetters tot en met Vlaamse, Nederlandse en Europese beleidsmakers. Maar ook ontwerpers en ruimtelijk planners worden aangemoedigd om mee te stappen in het verhaal. **Petra Deproost** (Departement Omgeving) licht toe hoe dat gebeurt.

 Hoe kunnen we bodemkwaliteit en bodemheropbouw meer sturend maken in onze ruimtelijke ontwikkeling? Kunnen we naar een Soil Oriented Development? **Lene De Vrieze** (Architecture Workroom Brussels - AWB) neemt je mee in een reeks verhalen over bodemzorgers, bijeengebracht door AWB in opdracht van de OVAM.

 Carbon farming, of koolstofbewuste landbouw, stimuleert het binden van koolstof in landbouwbodems, waardoor de bodemkwaliteit verhoogd wordt. Door de koolstofbinding is deze vorm van landbouw ook een manier om klimaatopwarming tegen te gaan. Lokale besturen kunnen een bijzondere rol spelen om Carbon Farming te lanceren. **Evelien Lambrecht** (Inagro) en **Claudio Saelens** (gemeente Beernem) geven alvast een inspirerend voorbeeld met een pilootproject waar 10 landbouwers bij betrokken zijn.

3 Voedsel-landschap

In Vlaanderen lopen natuur, wonen, werken en landbouw dooreen. Een mogelijk strategie voor deze versnipperde toestand is 'ontsnippering' door bvb ongebruikte infrastructuur te slopen. Maar je kan net zo goed een doordachte visie op deze verweving ontwikkelen. Hierdoor wordt de nabijheid van diverse functies een voordeel. Als we nadenken over voedsellandschappen, maken we net deze oefening: hoe kunnen landbouw, natuur, wonen en werken op een wenselijke en zinvolle manier verweven worden?

 Noël van Dooren (Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek, NWO) verkent hoe ruimtelijk ontwerpers (oa landschapsarchitecten) mee kunnen nadenken over de toekomstperspectieven van het platteland. Hij ziet ook een rol voor lokale en provinciale besturen om die toekomst mee te realiseren. Uit zijn betoog komen andere ondernemingsvormen en andere gronden in beeld. Ook haalt hij aan welke logistieke systemen kunnen helpen om de relatie tussen de stedelijke kernen en de regio te versterken.

Noël van Dooren startte zijn loopbaan bij H+N+S landschapsarchitecten. Als hoofd Landschapsarchitectuur aan de Academie van Bouwkunst van Amsterdam ontving hij vele Vlaamse studenten en legde de basis voor langdurige samenwerking met HoGent. Het laatste decennium ontwikkelde hij een grote interesse voor voedselvraagstukken. Van 2016 tot 2020 was hij lector 'Duurzame Voedsellandschappen in Stedelijke Regio's' aan Van Hall Larenstein in Velp, hetgeen hij nu voortzet in een groot NWO-onderzoeksproject 'Transitie naar een Duurzaam Voedselsysteem' (2021-2024). Hij is tevens strategisch adviseur van Gedeputeerde Staten in de provincie Zuid-Holland en heeft vraagstukken rond landbouw, voedsel en landschap bovenaan zijn agenda in die rol.

 Dirk Van Gijsegheem (VLM) kadert het concept voedsellandschap en gaat in op wat nodig is om lokale coalities op te zetten.

 Hoe kunnen allianties tussen grondeigenaars en grondgebruikers een aanzet vormen voor een nieuwe landbouwontwikkelingsstrategie? Hoe kan het concept 'agro-ecologische stedenbouw' bijdragen aan een actieplan van lokale

besturen ter ondersteuning van landbouw? **Bram Vandemoortel** (AWB) schetst zijn visie hierop.

 Kathy Belpaeme is 'Lab Leader' van FoodSHIFT 2030 (Stad Oostende). Zij deelt haar praktijkervaring vanuit het landbouwpark 'De Tuinen van Stene'. Vanuit dit unieke pioniersproject in Vlaanderen leren we de mogelijkheden en beperkingen van een landbouwpark kennen, vanuit het perspectief landbouw. Een ideale leercase voor planners, ontwerpers en lokale besturen die met het concept aan de slag willen gaan!

 Aanvullend bespreken we een lokale voedsel-landschapcase en gaan we in gesprek met het publiek.

4 Gebiedsgericht werken in een gedifferentieerde landbouw(beleids)ruimte

De landbouwruimte in Vlaanderen is heel divers. Zowel verschillen in fysisch milieu, landbouwpraktijken, maar ook regelgeving leiden tot een grote verscheidenheid aan landbouwgebieden. Deze sessie vertrekt van het feitelijk gedifferentieerd landbouwgebied. Op basis van concrete, gebiedsgerichte initiatieven, verkennen we het hoe-wat-waarom van gebiedsgericht werken in een gedifferentieerde landbouw(beleids)ruimte.

Sessievoorzitters: Anna Verhoeven (ILVO) en David De Pue (ILVO)

 Atelier Romain voert op dit moment een visievormingstraject over het hergebruik van hoeves in de Vlaamse Ardennen uit in opdracht van de provincie Oost-Vlaanderen. Ruimtelijk planner **Janne Vaes** toont de mogelijkheden en de voorwaarden van gebiedsgericht werken.

 Niels Menten (BUUR part of Sweco) en **Griet Maes** (Provincie Antwerpen) stellen het hoofdstuk landbouw binnen het 'Referentiekader Ruimtelijke Regionale Eigenheid' voor. Vertrekkend vanuit een sterke analyse van de landschapseenheden en de economisch-functionele systemen vormt de studie een basis voor een visie op landbouw in de deelregio's. Op die manier komt duidelijk naar voor welke deelgebieden het meest geschikt zijn voor diverse soorten landbouw zoals fruitteelt, intensieve veeteelt en akkerbouw

 Filip Debrabandere (VLM) past de theorie van gebiedsgericht werken toe op de praktijk van de Liereman. Welke aandachtspunten zijn er in het proces van gebiedsgericht werken, hoe bouw je vertrouwen op, wat is het belang van analyse van de omgeving en het watersysteem als basis voor keuzes? Als er de beslissing genomen wordt om aan natuurontwikkeling te doen, wat zijn dan de uitgangspunten van een degelijk flankerend beleid naar landbouw?

5 Van lokaal voedselbeleid naar lokaal landbouwbeleid

De afgelopen jaren ontwikkelden vele steden en gemeenten een vorm van lokaal voedselbeleid. Een handvol pioniert vandaag in de ontwikkeling van een 'lokaal voedselbeleid 2.0', dat ook veel meer lokaal landbouwbeleid durft en wil zijn. Deze sessie focust op de strategische waarde en het belang van publieke landbouwgronden (o.a. van OCWM's) en actief grondbeleid.

 Onderzoeker **Hans Vandermaelen** (UGent/ILVO) leidt het thema in en neemt ons mee in zijn vernieuwend onderzoek naar publiek grondbezit.

 Ruimtelijk planner **Sally Lierman (Atelier Romain)** schetst de kansen van het denken vanuit 'stadslandbouw' naar een 'ruimtelijk landbouwbeleidsplan', vanuit cases in Gent en Aalst.

 Aansluitend delen pioniers van het lokale beleid hun ervaringen en gaan we in interactie met het publiek.

6 Proactief vergunningenbeleid

Hoe kan je via vergunningen het juiste landbouwbedrijf op de juiste plek krijgen, met een win-win voor landbouwer én omgeving? Hoe kan je je flexibel opstellen zodat landbouwers kunnen verbreden (bv combinatie landbouw-hoevetoerisme) zonder de deur open te zetten voor ongewenste ontwikkelingen? Hoe voorkom je dat landbouw uit het landbouwgebied wordt geconcurrereerd? **Sessievoorzitter: Hans Tindemans (VRP)**

 Marlies Caeyers (Provincie Antwerpen) en **Arnout De Waele** (Atelier Romain) geven duiding bij het landbouwkompas. Dat is een 'context-sensitieve' analysetool die tegelijk een objectiverende basis vormt voor de vergunningverlening. Welke parameters worden gebruikt voor die tool? Kunnen gemeenten hieruit zelf een methode en analysekader ontwikkelen om toe te passen?

 'Boer Ruimt Veld'* onderzoekt de onthardingsmogelijkheden van vrijkomende landbouwbedrijven en de herbestemming ervan naar landbouwgrond. Het project speelt in op de noodzaak aan een doordacht, gedragen onthardingsbeleid dat de open agrarische ruimte behoudt en versterkt. **Marjolijn Claey**s (Voorland) licht toe hoe de leerlessen uit 'Boer Ruimt Veld' kunnen doorwerken in het vergunningenbeleid.

* Boer Ruimt Veld is een project van het consortium ILVO/Boerenbond/Voorland/KU Leuven.

 Advocate **Lotte Arkens** (Landgoedadvocaten) kent de perspectieven van landbouwer en overheid in de vergunningverlening als geen ander. Samen met **Katrien van Herck** (Boerenbond) reflecteert ze over wat belangrijk is in een vergunningenbeleid dat rekening houdt met maatschappelijke, menselijke en ondernemingsperspectieven - en dit binnen de juridische kaders.

Aansluitend gaan we in interactie met het publiek.